

Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied

Klemensova 19, 814 67 Bratislava 1

Tlačová správa

Viac informácií na www.globusy.sav.sk alebo www.uk.sav.sk

Sphaera terrestris, sphaera coelestis. Zem a nočná obloha očami novoveku. Projekt záchrany a prezentácie historických glóbusov

Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied je odbornej verejnosti známa ako garant ochrany a sprístupňovania jednej z najvýznamnejších zachovaných historických knižníc v stredoeurópskom priestore - **Lyceálnej knižnice v Bratislave**. Okrem pamiatok písomného kultúrneho dedičstva sa tu zachovala jedinečná, na Slovensku najväčšia, **zbierka historických glóbusov**. Obsahuje **druhý a tretí najstarší doteraz známy na slovenskom území zachovaný glóbus: Uranographiu** vyrobili v **Amsterdame** a datuje sa rokom **1700**, zemský glóbus **Cosmothere** je z roku **1706**. Zbierka obsahuje ďalšie hviezdne a zemské glóbusy z 18. a 19. storočia, vrátane prvého uhorského hviezdneho a zemského glóbusu.

Všetky zachované glóbusy boli **v rôznej miere poškodené**. Okrem miernejších foriem poškodenia (nánosy nečistôt, znehodnotenie po neodbornej údržbe) redukovali ich estetickú hodnotu a funkčnosť ťažšie formy poškodenia: **deformácie, trhliny a praskliny, chýbajúce, odpadávajúce a poškodené súčasti**. Tri glóbusy boli v nekompaktnom stave.

Fyzický stav zbierky historických glóbusov Lyceálnej knižnice v Bratislave vyžadoval **reštaurátorský zásah ako jediný spôsob zastavenia ich postupnej degradácie** a zároveň ako prostriedok **prinavrátania ich kultúrnej a estetickej hodnoty**.

Vznikol projekt, ktorého cieľom je okrem **záchrany zbierky** pritiahnúť **záujem verejnosti** k tomuto segmentu kultúrneho dedičstva.

Projekt podporila **Nadácia VÚB** čiastkov 16 597 EUR (500 000 SK). Ďalšími partnermi Ústrednej knižnice SAV v projekte sú **Cirkevný zbor Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave, Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne a Slovenské národné múzeum – Historické múzeum v Bratislave**.

Projekt má niekoľko **výstupov** a niekoľko foriem prezentácie. Jeho vyvrcholením je **multimediálna výstava**, ktorá prezentuje **dejiny výroby glóbusov** v ich kultúrnych súvislostiach. Jej cieľom je predstaviť dejiny glóbusov **v kontexte s vývojom astronómie, geografie, matematiky a mapovej projekcie**. Pripomína dôležité vedecké diela reflektujúce vývoj poznania v tejto oblasti od Ptolemaiovho Almagestu až po významných astronómov 19. storočia. Prezentuje **originálne vydania odborných diel obsahujúcich poznatky o výrobe glóbusov a armilárnych sfér**, o glóbusovej projekcii, ale tiež o tom, ako glóbus **používať**, ako pomocou neho riešiť **geografické a astronomické zadania**. Hviezdny a zemský glóbus sa zároveň predstaví ako **člen „rodiny“ príbuzných astronomických prístrojov a pomôcok – armilárnych sfér, astrolábov, telúrií, planetárií**.

Výstava sprístupňuje samotné **reštaurovanie** glóbusov ako **špecifický odborný a umelecký proces** prostredníctvom fotografií a videosekvencií.

Projekt ako celok prezentuje aj jeho web stránka www.globusy.sav.sk. Návštevník tu nájde kompletný textový a obrazový obsah v digitálnej podobe. Okrem **kompletnej dokumentácie zbierky glóbusov a jej fyzického stavu pred a po reštaurovaní**, už spomenutých **videosekvencií** zachytávajúcich proces reštaurovania, sa tu nachádzajú kompletné dejiny výroby glóbusov, výklady pojmov, asociované hyperlinky, zoznamy relevantných prameňov prezentúcich terajší stav poznania a tiež ukážky autentických dobových dokumentov.

Web projektu a multimediálna výstava sú **určené širokej škále záujemcov o kultúrne dedičstvo, pamiatky, dejiny vedy, umenia a kultúrne dejiny v širšom zmysle**. Web projektu Sphaera je zároveň pokusom či prvou etapou etablovania komplexnej „globalógie“ na Slovensku. Prezentácia glóbusov otvorí **problém celoslovenského mapovania stavu zachovania historických glóbusov**, ich súpisu a popisu, podobne ako je to **v iných krajinách**, problém ich **adekvátnej prezentácie, ochrany a postupnej 3D-digitalizácie**.

Doc. Mgr. Ivona Kollárová, PhD.
Ivona.Kollarova@savba.sk

Informácie o výstave:

Sphaera terrestris, sphaera caelestis

Zem a nočná obloha očami novoveku

Barokové nádvorie Univerzitetnej knižnice v Bratislave, Ventúrska ulica

Slávnostné otvorenie: 26. 11. 2009 o 17,00

Výstava bude prístupná verejnosti od 27. 11. - 19. 12. 2009

Pondelok: 12,00 - 21,00

Utorok - Piatok: 9,00 - 21,00

Sobota: 9,00 - 15,00

Vstup zdarma

Projekt podporili:

NADÁCIA VÚB